

ŠNOUBENKU SVOU NA PRANÝŘ NEVYSTAVIL

Kázání ze soboty 16.12.2017 – br. Josef Dvořák

Dnešní promýšlení biblického poselství bude obsahovat dvě části. Nejprve se porozhlédneme po světě, do kterého se Ježíš narodil. Poté vyslechneme důrazy samotného Písma a to tím způsobem, že si propojíme vyprávění o Josefovi egyptském a Josefovi, adoptivním otci Ježíše.

Jaké události předcházely a hýbaly světem, než Maria uložila Děťátko do jeslí? Budeme nutně zjednodušovat: V roce 44 př. Kr. byl zavražděn Gaius Julius Caesar. A čtrnáct let na to se uzavírá občanská válka, protentokrát mezi dvěma nejmocnějšími Římany své doby, Oktaviánem a Markem Antoniem. Samo sebou vítězně jen pro jediného, zmiňuje ho i Lukášovo evangelium, totiž prvního římského císaře Augusta, český císaře Požehnaného či Vznešeného. (L 2,1) Právě takový typ nadějí – nadějí na požehnání – vkládali do zvelebitel Římské říše vlivní tehdejší doby, čestným příjmením Augustus byl Octavian obdařen samotným senátem (od lat. *augeo*, rozmnožuji). Jako císař (r. 27 př. Kr. – 14 po Kr.) Palestině vládl více než polovinu Ježíšova života, přičemž středomoří zajistil mír na několik staletí a jeho panování se označuje jako *zlatá doba římské poezie*. Zajisté, kultuře mír prospívá, je její nutnou podmínkou. Evangelium Matouše zaostřuje naši pozornost na jinou historickou figuru, na loutkového krále Židů, politicky zdatného Heroda Velikého. (Mt 2)

Součástí bojů o císařský trůn římského impéria byl i příběh o lásce. Královna egyptská, Kleopatra, dokázala okouzlit hned dva mocné Římany, nejprve Caesara. Porodila mu i syna Kaisarióna, tj. Caesárka. Toho však Octavian nechal popravit. Jak vidno, i děti původně mocných byly zabíjeny. Jak oslnila dalšího Římana, také válečníka, generála Antonia? Budu beletrizovat. Vsadila na společné setkání. Proběhlo zcela v její režii. Nejbohatší žena světa šla na věc s ženskou chytrostí. Rozhodla se na Antonia zapůsobit nikoli jako královna egyptská – bohyně, nýbrž jako královna žena. Kleopatra za Antoniem připlula ve zlaté lodi oděná nikoli jako Egyptánka, ale jako římská bohyně smyslné lásky, krásy a nepřímý i sexu Venuše. Co na to Antonius? Zamíloval se doslova na život a na smrt. Jejich příběh inspiroval i samotného W. Shakespeara a zahrnuje v sobě též zajímavou souvislost s biblickým Herodem Velikým. Nejen Řím se zarážel nad územními celky, které Antonius kladl ke Kleopatřiným nohám. I Herodes se obával, egyptská královna toužila po Palestině, tu ji její milenc a manžel kupodivu nikdy nedaroval. Ale pro případ, že by královna, coby nová panovnice, do Palestiny napochodovala, vybudoval si takřka nedobytnou pevnost Masadu kousek od Mrtvého moře. Jistě se Herodovi ulevilo, když láska milenců končí sebevraždami obou. Válečník Antonius nezemřel na bitevním poli, sám se probodl a skonal v Kleopatřině náruči. Oktavián se stal císařem. *Pax Augustiana*, Augustův mír, *pax Romana*, mír Římský byl doslova vybojován: násilí – boj – občanské války – vraždy – sebevraždy – zabíjení dětí.

Nyní zaostřeme pohled na Heroda Velikého. O něm nás dobře zpravuje Josephus Flavius. Vůbec by se nehodilo za kazatelnou popisovat, jak odporné vraždy byl Herodes schopen naplánovat a nechat spáchat coby prostředek k zajištění své moci. Vždyť se nešťil rozkázat popravu své ženy Mariamne (r. 29 př. Kr.) i její matky a později dal sprovodit ze světa své vlastní syny z tohoto manželství. Rok zabití jeho dvou synů mohl být rokem Ježíšova narození. To odborníci kladou do let mezi 7. až 4. př. Kr. Herodovým pokynem byl ukončen i život syna Antipatera od manželky Doris. Vraždy – násilí – zabíjení dětí, vlastních dětí, dětí z okolí Betléma. To byl svět, do kterého se Boží syn narodil. (Mt 2, 16–18)

Učiníme **střih** do událostí biblických. Na Josefa egyptského činí Nový zákon vyprávěním o Ježíšově „příchodu“ na svět zřetelné narážky – jméno Josef, vstup a vyjití z Egypta, fenomén snů. Sny jsou pro knihu Genesis a zejména pro nejucelenější příběh celého Starého zákona, pro příběh Josefův, charakteristické. **Kdo či co je středem tvých snů, ten či to je středem tvého života.** Na této možnosti významu snů se shoduje Bible, Talmud (Bab. talmud, Berachot 9), W. Shakespeare i S. Freud. Tedy sny mohou být i klíčem k lidské osobnosti. Ale u Josefa egyptského si dnes poukážeme na moment, který je míněn jako vážné poselství k mladým lidem. **Josef jako věřící v Boha Hospodina** byl vynesena na výsluní, paradoxně i podrazem sourozenců. **V Egyptě se ocitl bez koruny jako cizinec, otrok a poté kriminálník. Vypracoval se však v druhého nejmocnějšího muže v nejmocnější zemi.** Jeho život je korunován **profesionálním i soukromým úspěchem i blahobytem**, o kterém se nám ani nesnilo. Jenže když se setkal s rodinou, když prožil umírání i smrt svého otce, **znovu se setkal s cizincem v sobě.** Z jakých důvodů sám **nekomunikuje s faraónem a o propuštění na pohřeb svého otce žádá faraona prostřednictvím svých podřízených?** (Gn 50) V Egyptských záležitostech byl Egyptán. Josefovi „sluší“ velkoměsto a vyšší zemědělská kultura egyptská než kultura jeho otců nomádů. Přesto v **soukromých záležitostech přestal být Egyptánem, setkává se s tím cizincem v sobě, s outsiderem (z hlediska Egyptánů), s Izraelitou, s vyznavačem Boha Hospodina.** Patrně pocítil, že přes všechnu svou zřejmou moc, navzdory ohromujícímu kariéernímu úspěchu a bohatství, **zůstává Hospodinův.** Proto jeho příběh končí vysloveným závazkem k jeho potomkům: „**Vyneste odtud mé kosti**“ (Gn 50, 25) Chtěl „domů“, k Hospodinu, v Ném spočívá krása země zaslíbené. A právě tato **zásadní identita (být Hospodinův) přináleží novozákonnímu Josefovi, adoptivnímu otci Ježíše – byl spravedlivý.** (Mt 1, 18–25)

Josef má za to, že jeho snoubenka **měla poměr s jiným mužem a otěhotněla.** Hledá řešení. Jeho **otázkou** není, zda s Marií zůstat, ale **jak se rozejít. O čem se ti sní, takový, taková jsi.** Josef prožívá nejbolestnější podraz v mezilidských vztazích, o kterém se mu zdá sen. Nebýt snu, příběh by byl o započaté lásce, která měla, jen měla nakročeno ke krásnému závazku, k manželství. **Podle čeho poznáme, že jde o příběh o lásce?** Poznat to lze z **Josefova záměru. Doslova si přál svou těhotnou snoubenku propustit** (řec. *apoliein*) **potají.** Jako když se propouštěl vězeň z vězení, nebo otrok z otroctví, stačilo napsat rozlukový list podepsaný svědkem, že Maria již k Josefovi nepatří. Pak se mohla se svým milencem vzít, nebo s jiným mužem, kterému by těhotenství ženy nevadilo. Josef, protože respektoval Hospodinovy řády, nemohl Mariin podraz akceptovat. **U Homéra i v Novém zákoně se řec. sloveso *apolleîn* (s dvěma l) vyskytuje ve významu zahubit, zabít.** K tomu dává Josefovi oprávnění Mojžišův zákon. Takový přečin snoubenky byl trestán smrtí ukamenováním. (Dt 22) Josef k respektování Hospodinových řádů připojuje příznačný rys: milosrdenství, laskavost, velkorysost navzdory nevýslovné duševní a citové bolesti. **Josef si doslova nepřál svou snoubenku vystavit na pranýř a nepřál si ji zabít!** Neřešíme, zda bylo tehdejší židovstvo oprávněno hrdelních rozsudků. Citově a z hlediska náboženského myšlení to bylo „myslitelné“. Jenže **Josef měl Marii doopravdy RÁD, MILOVAL.** Kdo by to z nás mužů jako Josef „dal“? Do jakých rukou Hospodin své dítě světil?

Josef si přál nevystavit svou snoubenku na pranýř, přál si nezahubit ji, přál si to „sám proti sobě“. **Ale o problému se mu zdálo.** Zdálo se mu o těhotné snoubence, těhotné s cizím mužem, a **do té bolavosti zazněl Hospodinův vzkaz – jaký/jaká jsi, takové jsou tvé sny a Josef toužil po vůli Boží, ta zazněla:** neboj se a Marii si vezmi za ženu, Otcem dítěte je Bůh, ty mu buď (nejen) „mužskou a právní částí rodiny“ = pojmenuj ho Ježíš (tj. Hospodin je spása), ale z jeho příběhu ti, kteří budou otevření a kterým to Bůh učiní zjevným, poznají, že vněm je „Bůh s námi“, nemůže totiž přijít a říci: „Dobrý den, já jsem

Emmanuel“. Bylo to na Josefovi. Co udělá? Bude ochoten čelit? Byl spravedlivý, přitakal, tak jako Maria.

A pověz, tady a teď: **Jakého příběhu jsi součástí? Jaké realitě nasloucháš?** Světu, který lze zvážit, změřit, zpeněžit a slouží moci mocných? Nebo žiješ z moci Nízkého svým příchodem na svět? Které ze dvou realit přitakáváš svým bytím? Odpověz před Boží tváří...

Amen.